Jeugd en Gezin Gooi en Vechtstreek

Een terugblik op 2020 en een vooruitblik op 2021

Jeugd en Gezin
Gooi en Vechtstreek

Gezond opgroeien & opvoeden

Inhoudsopgave

Voorwoord 2

Missie, visie en strategie 3

Dienstverlening Jeugd en Gezin 4
- Basispakket Jeugdgezondheidszorg (universele preventie)
- Dienstverlening gezins- en opvoedcoaches (universele en selectieve preventie)
- Aanvullend preventief pakket (selectieve preventie)

Ontwikkelingen in de dienstverlening 11
- Basispakket Jeugdgezondheidszorg
- Dienstverlening gezins- en opvoedcoaches
- Aanvullend preventief pakket

Financiële taakstelling 16

Voorwoord

In januari kon niemand bevroeden wat een bijzonder jaar 2020 zou worden. Het coronavirus beheerste de samenleving. Bij de eerste lockdown in maart viel het stil en gingen we naarstig op zoek naar alternatieve manieren van werken. Scholen waren dicht, leerplichtambtenaren konden niet handhaven, de consultatiebureaus mochten minder druk bezocht worden en de groepsvaccinaties werden anders dan gebruikelijk uitgevoerd. We zagen de vragen en zorgen van ouders toenemen en de tieners op het voortgezet onderwijs kregen het moeilijk. In dit jaarverslag 2020 beschrijven we kort wat Jeugd en Gezin het afgelopen jaar heeft opgepakt. Ook geven we een vooruitblik naar het jaar 2021. Voor een verslag en de ontwikkelingen van het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) verwijzen wij u naar het RBL-jaarverslag 2020.

Joek Boomsma,
manager Jeugd en Gezin

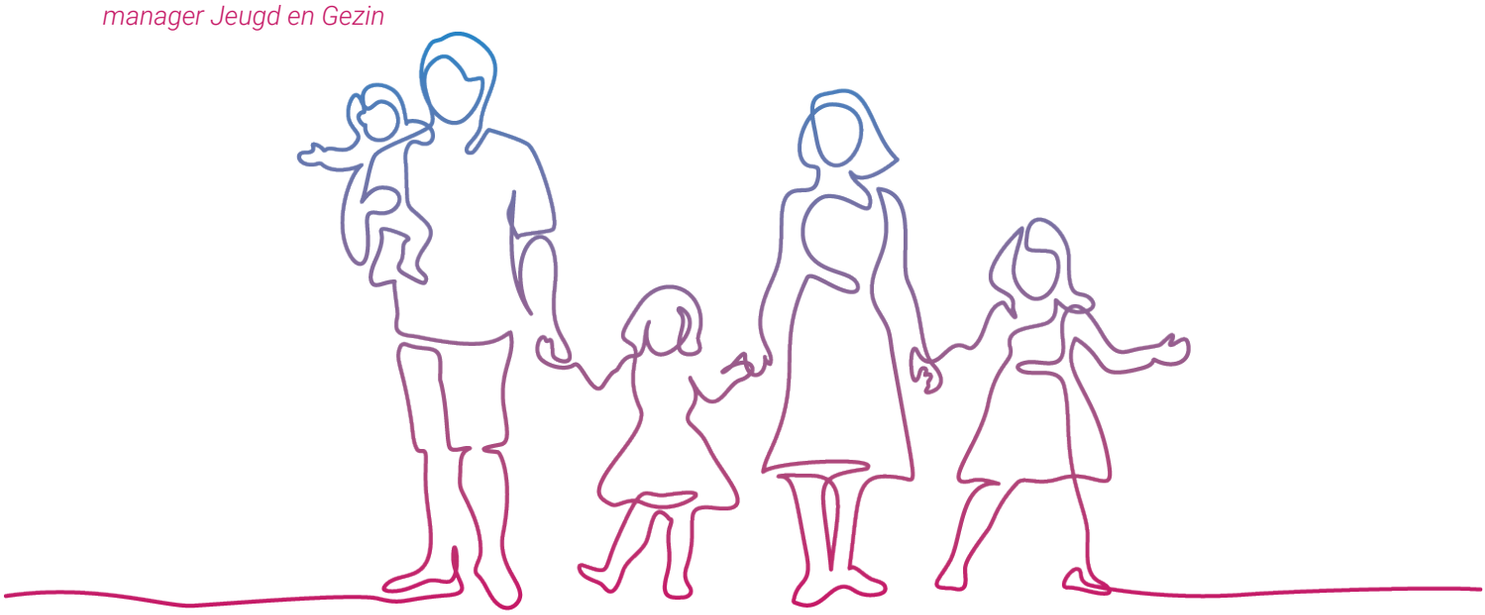

Missie, visie en strategie

In 2020 lag qua missie en visie de focus op:

- **Versterken van het contact met ouders**[1]**:** kinderen van 0 t/m 12 jaar, dus ook in de basisschoolleeftijd, werden voortaan samen met hun ouders uitgenodigd op het consultatiebureau. Door de consulten op 5 en op 10- jarige leeftijd op het consultatiebureau aan te bieden, creëren we een doorgaande lijn in de zorg, met zo min mogelijk overdrachtsmomenten en blijven we in verbinding met ouders en kinderen.
- **Versterken van het contact met jongeren:** jongeren werden ook in de adolescentenleeftijd uitgenodigd voor een consult. Dus naast het onderzoek in klas I/II krijgen zij vanaf 2020 een gesprek aangeboden in klas III/IV. Hierbij is extra aandacht voor o.a. leefstijl en psychosociale ontwikkeling.
- **Normaliseren van alledaagse ontwikkelings- en opvoedopgaven:** het uitgangspunt is dat een kind gewoon kind mag zijn dat door natuurlijke ontwikkelingsfasen heengaat. Moeilijkheden en uitdagingen horen bij het opgroeien en opvoeden. Bij deze 'normale' opvoedproblemen gaven wij ouders en jongeren ondersteuning. Door uitleg te geven, een luisterend oor te bieden en mee te denken. Door hen zelf oplossingen te laten vinden, versterkt de eigen kracht.

De kern van onze strategie was in het afgelopen jaar: in verbinding zijn en blijven.

- **Persoonlijk contact:** dit uitte zich in onze dienstverlening door de afspraken zoveel mogelijk fysiek uit te voeren. In tijden van corona vond i.v.m. de geldende maatregelen een deel telefonisch plaats. In overleg met ouders en jongeren werd bepaald van welke contactmomenten gebruik werd gemaakt en in welke vorm.
- **Universele preventie als corebusiness:** onze zorg was (en is) gericht op de normale en gezonde ontwikkeling van de jeugd. Door o.a. het screenen en monitoren van de ontwikkeling, het geven van voorlichting en advies, en het ondersteunen bij de opvoeding en het ouderschap, is ons doel om de gezondheid van het kind te bevorderen en te beschermen.
- **Regionaal en gebiedsgericht:** de preventieve basiszorg is voor alle jeugdigen van 0 tot 18 jaar die woonachtig of schoolgaand zijn in de regio Gooi en Vechtstreek. In afstemming met de gemeenten is daar regionaal of lokaal een aanvullend zorgaanbod voor afgesproken.

Preventiepiramide

Preventie is gericht op het voorkomen en vroegtijdig signaleren van risico's en problemen. Het kent drie niveaus, uitgebeeld in de preventiepiramide.

- *Universele* preventie richt zich op alle jeugdigen en ughun opvoeders en bevordert een gezonde ontwikkeling en opvoeding.
- *Selectieve* preventie richt zich op groepen jeugdigen en opvoeders met een verhoogd risico op problemen.
- *Geïndiceerde* preventie richt zich op individuele jeugdigen en opvoeders met een verhoogd risico op problemen en jeugdigen en opvoeders met een beginnend probleem.

Figuur 1 Preventie-piramide

[1] *Waar ouders staat, kunt u ook verzorgers lezen.*

Dienstverlening Jeugd en Gezin

De dienstverlening van Jeugd en Gezin bestaat uit:
1. Basispakket Jeugdgezondheidszorg (universele preventie)
2. Dienstverlening gezins- en opvoedcoaches (universele en selectieve preventie)
3. Aanvullend preventief pakket (selectieve preventie)

Wij geven een korte omschrijving van de bijzonderheden in onze dienstverlening in 2020.

1. Basispakket Jeugdgezondheidszorg

Het Basispakket Jeugdgezondheidszorg (JGZ) vormt de preventieve basis voor elk kind. Ieder kind in Nederland heeft hier recht op. Dit is wettelijk vastgesteld. Voor de uitvoering ervan ontvangt Jeugd en Gezin basisfinanciering via de gemeenten.

Op landelijk vastgestelde contactmomenten volgen wij de lichamelijke en psychosociale ontwikkeling van alle kinderen in de regio Gooi en Vechtstreek. We geven advies en ondersteuning en signaleren wanneer er extra zorg nodig is. Ook waar de vraag niet wordt gesteld en problematiek nog niet zichtbaar is, bieden we zorg. Inspelend op de individuele behoeften van het kind of gezin wordt op indicatie extra (opvoed-)ondersteuning geboden. Deze begeleiding is kortdurend van aard. Ook in de prenatale periode zijn er op indicatie contactmomenten mogelijk.

Reguliere contactmomenten

Bij veel organisaties in het land is bij de uitbraak van het coronavirus een sterk beroep gedaan op personeel van de JGZ om o.a. teststraten te bemannen of het bron- en contactonderzoek uit te voeren. Daardoor kwam de uitvoering van de JGZ-taken onder druk te staan. GGD Gooi en Vechtstreek heeft ervoor gekozen om extra personeel te werven waardoor Jeugd en Gezin zoveel mogelijk met haar werkzaamheden door kon gaan. In de eerste maanden van de coronapandemie hebben onze medewerkers de GGD wel extra ondersteund bij het bemensen van het corona callcenter. Daarnaast heeft het coronavirus uiteraard veel aanpassingen in het reguliere werk gevraagd. Er is een noodscenario gemaakt waarbij alle niet per se fysiek noodzakelijke

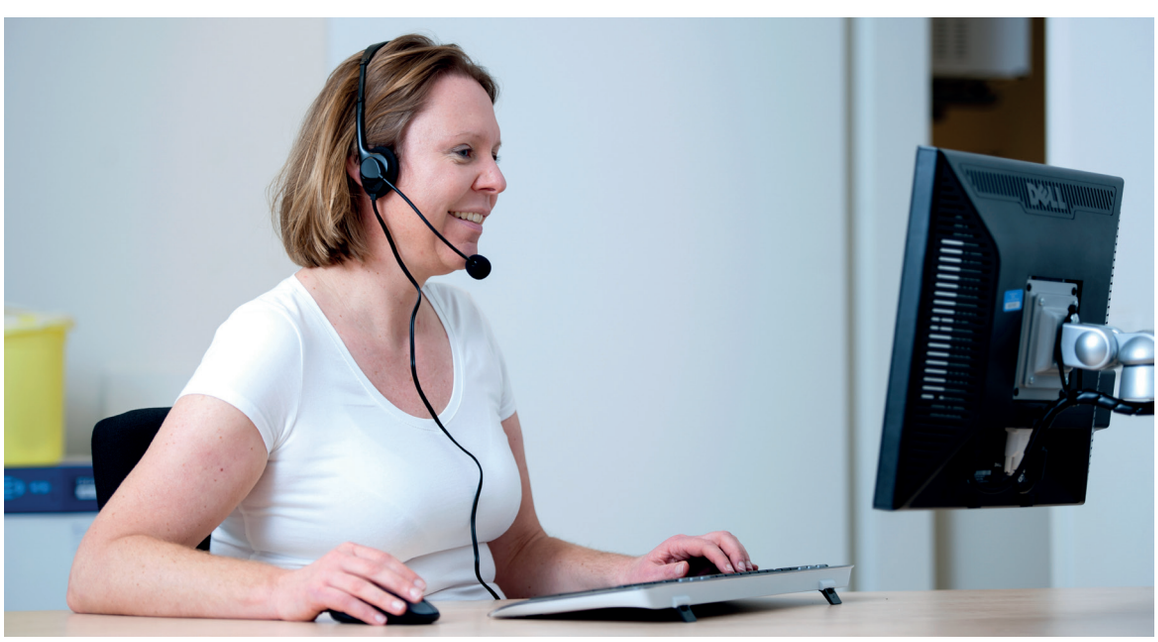

contactmoment zoveel als mogelijk telefonisch of op indicatie hebben plaatsgevonden. Dit om drukte op de consultatiebureaus te vermijden. Om de consulten zo kort mogelijk te laten duren, werden de fysieke consulten vooraf gegaan door telefonisch contact. De consulten op het voortgezet onderwijs hebben zo veel mogelijk op school plaatsgevonden. Dit om de drempel voor jongeren weg te nemen. Alleen tijdens de schoolsluiting vonden de gesprekken telefonisch plaats. Bij het speciaal onderwijs zijn de leerlingen en ouders toen op het steunpunt uitgenodigd. Ook de groepsvaccinaties zijn door corona aangepast. In plaats van oproepen per cohort, kregen alle kinderen/jongeren een persoonlijke uitnodiging. Een veilige, maar minder efficiënte werkwijze. We zijn daarbij op zoek gegaan naar priklocaties met meer ruimte. Zo zijn de eerste groepsvaccinaties in mei georganiseerd op het Mediapark.

Ondanks alle maatregelen, regels en beperkingen hebben we veel ouders en jongeren kunnen bereiken. In totaal zijn er in 2020 zo'n 77.000 consulten uitgevoerd, 5000 contacten met het telefonisch spreekuur geweest en ook de anonieme chat voor jongeren van JouwGGD heeft tot 566 contacten geleid. We zien dat het aantal onderzoeken op indicatie hoger is dan gebruikelijk. Dit is te verklaren omdat uit de telefonische contacten toch regelmatig fysieke vervolgonderzoeken kwamen. Tevens waren er veel vragen van ouders, leerlingen en scholen. Door de lockdown (schoolsluiting) en de tijdelijk veranderde werkwijze voor het melden van verzuim, is dit niet direct terug te zien in de M@ZL-cijfers maar wel in het grotere aantal onderzoeken op indicatie. M@ZL staat voor medische advisering van de ziekgemelde leerling en is de methodiek waarmee ziekteverzuim in het voorgezet onderwijs wordt opgepakt.

JGGV in cijfers: schooljaar 2019-2020

	Totaal
Kinderen in zorg bij JGGV	**58.000**
Aantal consulten	**77.000**
Vaccinaties aan scholieren	**7.270**
Chatfunctie voor jongeren 12-18 jaar (anoniem)	**566**
Telefonisch spreekuur	**5.000**
Inhaalspreekuur vaccinaties	**650**

Meer in verbinding!

Om meer in verbinding te komen met ouders van kinderen in de basisschoolleeftijd, zijn we gestart met het uitnodigen van schoolgaande kinderen op de consultatiebureaus. Voorheen werden kinderen tot 4 jaar op het consultatiebureau gezien en de leerlingen op het basisonderwijs op school. Daar werden ze gezien door de doktersassistente, zonder ouders. Waar ouders ons goed wisten te vinden zolang ze het consultatiebureau bezochten, veranderde dat op het moment dat de kinderen op school zaten. Er was nog maar weinig contact met de ouders en er waren veel onderzoeken op indicatie. Deze volgden uit de controles door de doktersassistente.
In 2019 en 2020 is deze werkwijze aangepast en zijn de uitvoerende jeugdartsen en jeugdverpleegkundigen extra geschoold. We zien nu alle kinderen van 0 tot 12 jaar met hun ouders op het consultatiebureau. Zo creëren we een doorgaande lijn in de zorg, met zo min mogelijk overdrachtsmomenten en blijven we in verbinding met ouders en kinderen.
Vanaf het voortgezet onderwijs, de leeftijd van 12 jaar, zien de we leerlingen wel op school.

Passend bij de ontwikkeling van het kind, hebben we dan primair contact met de jongere zelf. Indien wenselijk betrekken we uiteraard de ouders en evt. de school erbij. In 2020 is het adolescentencontactmoment op alle scholen ingevoerd. Dit moest binnen de begroting plaatsvinden omdat eerder is besloten om de middelen die hiervoor naar het gemeentefonds zijn gegaan, niet over te dragen naar Jeugd en Gezin. Om dit onderzoek in klas III/IV toch mogelijk te maken is gesneden in het zorgpakket. Zo zijn we gestopt met de uitvoering van videohometraining en het organiseren van onze collectieve diensten, zoals de voorlichting op ouderavonden, de trainingen mediawijsheid en voorlichtingsbijeenkomsten over seksualiteit en alcohol.

Rijksvaccinatieprogramma

Het hoog houden van de vaccinatiegraad tijdens de coronacrisis was een maatschappelijke opdracht voor de JGZ in de frontlinie. Er zijn meerdere oproepmogelijkheden aangeboden aan kinderen/jongeren die de vaccinatie in eerste instantie niet kwamen halen. Dit om een zo hoog mogelijke vaccinatiegraad te behouden in onze regio. De vaccinatiegraad in de regio Gooi en Vechtstreek lag in 2019 boven de nationale norm van 90% en hoger dan het landelijk gemiddelde. De cijfers van 2020 worden door het RIVM nog bekend gemaakt.
Eind 2019 is aan het RVP de vaccinatie tegen kinkhoest voor zwangere vrouwen toegevoegd. Met deze 22wekenprik wordt de pasgeboren baby beter beschermd tegen kinkhoest. Kinkhoest is vooral voor heel jonge baby's gevaarlijk. Vanaf 2020 zijn deze vaccinaties ingebed in onze reguliere dienstverlening.

Vaccinatiegraad 2019

	Regionale vaccinatiegraad	Landelijke vaccinatiegraad
Rijksvaccinatieprogramma 0-2 jarigen	92,2%	90.8%
DKTP 4- jarigen	93,7%	92,2%
DTP/BMR 9-jarigen	90,8%	89,7%
HPV 12 jarige meisjes	63,7%	53%
Meningokokken adolescenten	85%	Niet beschikbaar
Niet gevaccineerde kinderen	3,1%	4,4%

(Ziekte)verzuim

Jeugdartsen en leerplichtambtenaren hebben een gezamenlijke werkwijze ontwikkeld voor de aanpak van coronagerelateerd verzuim, waarbij de leerplichtambtenaar ouders met medische vragen in relatie tot corona direct doorverwees naar de jeugdarts. Deze gezamenlijke inzet heeft ertoe geleid dat er ouders waren die ondanks hun zorgen alsnog hun kind(eren) naar school lieten gaan.

Samenwerking met jeugdconsulenten

Voor zowel het afschalen als opschalen van zorg, is het belangrijk om nauw samen te werken met de jeugdconsulenten van de gemeenten. Zo is in de gemeente Huizen een effectieve samenwerking tot stand gekomen door twee jeugdconsultenten te verbinden aan het team van Jeugd en Gezin. Men kan elkaar nu makkelijk vinden en snel met elkaar afstemmen en overleggen. Er is onderling vertrouwen, waardoor op- en afschalen zeer gericht verloopt, zonder onnodige bureaucratie of vertraging.
Een vergelijkbare werkwijze vindt ook in andere gemeenten plaats.

2. Dienstverlening gezins- en opvoedcoaches

Het aanbod van de gezins- en opvoedcoaches is laagdrempelig beschikbaar voor elke ouder. Op maat kan deze zorg zo nodig worden geïntensiveerd. Deze deels universele en selectieve preventie wordt geboden met aanvullende financiering vanuit de gemeenten. Hier zijn per gemeente afspraken over gemaakt.

De gezins- en opvoedcoaches richten zich primair op de ouders en bieden een brede range aan ondersteuning bij vragen over het ouderschap en opvoeden. Dit varieert van het beantwoorden van een enkelvoudige vraag tot intensievere individuele begeleiding bij complexe problemen. Ook intensievere groepsbegeleiding valt onder het aanbod van de gezins- en opvoedcoaches. Zo verzorgen de gezins- en opvoedcoaches al een aantal jaar een groepscursus voor ouders die gescheiden zijn of in scheiding liggen. De cursus geeft ouders handvatten hoe ze (na een scheiding) hun eigen rol als opvoeder weer kunnen gaan oppakken. Door de cursus krijgen ouders meer inzicht krijgen in eigen gedrag en hun cirkel van invloed.

Ouderschap versterken

Het versterken van ouderschap is een kerntaak van de gezins- en opvoedcoaches. Om deze taak goed te kunnen uitvoeren zijn zij allen eind 2019 geschoold in de methodiek ouderbegeleiding vanuit de ouderschapstheorie van Alice van der Pas. Deze methodiek bevat goede handvatten en tools en ondersteunt de attitude voor het uitvoeren van deze taak.

Gezins- en opvoedcoach op school

De gemeenten Huizen, Laren en Blaricum hadden de wens uitgesproken om de gezins- en opvoedcoaches meer in verbinding te brengen met het basisonderwijs. Vanuit het onderwijs werd aangegeven dat het lastig was om ouders met een pedagogische zorgvraag te verwijzen naar hulp. In 2020 is daarom een pilot gestart op 14 basisscholen. De gezins- en opvoedcoaches houden daar inloopspreekuren, kunnen deelnemen aan het Zorg Advies Team (ZAT) en verbinden zich als vast contactpersoon aan de school. Het doel van de pilot is om vroeg gesignaleerde problematiek zo veel mogelijk in het voorveld op te pakken door snel te interveniëren.
Deze pilot loopt tot halverwege 2021. De eerste ervaringen laten zien dat er meer contact en betere afstemming is over zowel de zorgvraag van het kind als de hulpvraag van de ouder. Op een klein aantal scholen is een start gemaakt met inloopspreekuren voor ouders. Door het coronavirus is dit vaak niet doorgegaan.

3. Aanvullend preventief pakket

Op basis van de Jeugdwet kunnen gemeenten extra producten financieren ter versterking van het preventieve aanbod in het voorveld. Het gaat dan om selectieve preventie, bedoeld voor specifieke groepen jeugdigen en/of ouders die een verhoogd risico lopen.

Met deze extra financiering, overeengekomen in een dienstverleningsovereenkomst, heeft Jeugd en Gezin in 2020 in een aantal gemeenten aanvullende producten geboden.

Stevig Ouderschap

Extra ondersteuning aan jonge gezinnen waar de omstandigheden zwaarder zijn dan gemiddeld. Met circa zes huisbezoeken (tot de leeftijd van 2 jaar) worden ouders geholpen hun zelfvertrouwen en zelfredzaamheid te vergroten en hun sociale netwerk te versterken. Zodat problemen op tijd worden gesignaleerd en voorkomen.
Stevig Ouderschap wordt sinds 2020 aangeboden in de gemeenten Gooise Meren, Huizen, Laren, Blaricum en Hilversum. In 2021 start ook Weesp.

Buitenshuisproject

Gratis kinderopvang, BSO of andere vorm van begeleiding (gedurende twee jaar) voor kinderen van ouders met psychische problemen of verslaving en een onveilige thuissituatie. Het doel is om het welbevinden van deze kinderen te vergroten, om generatieoverdracht te voorkomen en de kans op kindermishandeling of (latere) psychische problemen te verkleinen.
Dit project loopt in Hilversum, Gooise Meren en een enkel geval in Wijdemeren.

Groepsvoorlichting voor aanstaande en jonge ouders

Een aanbod van twee workshops voor (kwetsbare) aanstaande ouders, ter voorbereiding op het ouderschap en het al leren contact maken met hun ongeboren kind. Aangevuld met de cursus baby in huis, ter ondersteuning van prille ouders. Tijdens de coronamaatregelen werd het groepsaanbod vervangen door individuele begeleiding of vond online plaats.
Deze voorlichting is een aanbod in Huizen, Laren, Blaricum, Hilversum

Specifieke prenatale huisbezoeken

Vroege ondersteuning voor (kwetsbare) zwangeren door een opgeleide Infant Mental Health consulent. De huisbezoeken zijn gericht op het versterken van de ouder-kindrelatie. Zodat het jonge kind zich optimaal kan ontwikkelen en het opvoedvertrouwen van ouders wordt versterkt.
Deze dienstverlening wordt aangeboden in Huizen, Laren en Blaricum.

Begeleiding peuterspeelzalen en kinderopvang

Actief contact met peuterspeelzalen en kinderopvang door medewerkers van het consultatiebureau. Hierdoor weet men elkaar makkelijker te vinden, en worden vragen en uitdagingen rondom een kind sneller (met toestemming van ouders) besproken. Er wordt een gezamenlijk plan opgesteld om ouder(s) en kind te kunnen ondersteunen.
Deze begeleiding vindt plaats in Hilversum.

Sociaal medische indicatie

De mogelijkheid voor het aanvragen van een sociaal medische indicatie (SMI) wordt door de jeugdverpleegkundige besproken met de ouders. Samen worden doelen opgesteld waar de ouders tijdens de SMI aan willen werken. Dat kan gaan om het op orde brengen van de financiën, het regelen van toekomstperspectief (opleiding/training/ambulante begeleiding/taalles), etc.
Deze dienstverlening is specifiek in Hilversum.

Samenwerking met de verloskundigen

De jeugdverpleegkundige werkt samen met de verloskundige tijdens de centering parenting bijeenkomsten die de verloskundigen organiseren. Tijdens twee bijeenkomsten neemt de jeugdverpleegkundige daarin haar rol. Daarnaast is er regelmatig overleg tussen kraamzorg, verloskundigen en jeugdverpleegkundigen om te kijken waar de verschillende expertises elkaar kunnen versterken en hoe de samenwerking bevorderd kan worden.
Met deze dienstverlening is Hilversum gestart.

Jongerencoaching op het voortgezet onderwijs

De jongerencoach voert gesprekken met jongeren op school over diverse problemen. Zoals motivatieproblemen, sombere gevoelens, faalangstige gevoelens, het ervaren van hoge druk etc. De contacten kunnen kortdurend zijn maar op maat ook langer duren.
Deze extra coaching voor jongeren vindt plaats in Huizen.

Ontwikkelingen in de dienstverlening

De ontwikkelingen in de dienstverlening van Jeugd en Gezin schetsen we vanuit dezelfde indeling:
1. Basispakket Jeugdgezondheidszorg
2. Dienstverlening gezins- en opvoedcoaches
3. Aanvullend preventief pakket

Bij elke ontwikkeling leest u een korte omschrijving.

1. Basispakket Jeugdgezondheidszorg

Uitbreiding Rijksvaccinatieprogramma

Sinds 2019 zijn de gemeenten verantwoordelijk voor de uitvoering voor het Rijksvaccinatieprogramma (RVP) voor de jeugd tot 18 jaar, inclusief de 22wekenprik voor zwangeren. In 2021 wordt het RVP uitgebreid met de meningokokkenvaccinatie voor 14-jarigen. De MenACWY-vaccinatie. Hiervoor worden financiële middelen toegevoegd aan het gemeentefonds. De daadwerkelijke storting vindt achteraf plaats en wordt bekend gemaakt in de voorjaarscirculaire. Jeugd en Gezin zal op dat moment een begrotingswijziging aanvragen. In de loop van 2021 verwachten wij een verdere uitbreiding van het RVP met de HPV-vaccinatie voor jongens tot 18 jaar. Deze vaccinatie beschermt tegen penis-, anus-, mond- en keelkanker.

Prenatale huisbezoeken

Het wetsvoorstel ‘Prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg (PHB JGZ)’ is aangeboden aan de Tweede Kamer. Met dit voorstel tot wijziging van de Wet publieke gezondheid (Wpg) krijgen gemeenten de taak om een prenataal huisbezoek aan te bieden aan zwangere vrouwen en/of gezinnen in een kwetsbare situatie in hun gemeente. De gemeente moet deze taak opdragen aan dezelfde organisatie die voor de gemeente de JGZ uitvoert. De daarmee gemoeide middelen worden daartoe gestort in het gemeentefonds. Jeugd en Gezin zal zodra hier meer over bekend is een begrotingswijziging aanvragen.

Digitalisering

We sluiten aan bij ontwikkelingen op het gebied van digitalisering van de JGZ. Onder andere door te blijven deelnemen aan:
- JouwGGD, met de laagdrempelige anonieme chat voor jongeren
- GroeiGidsapp, een handig hulpmiddel voor ouders met kinderen in de leeftijd van -9 maanden tot 18 jaar

Ook beraden we ons op de ‘lessons learned’ tijdens de coronatijd. Denk aan:
- Het digitaliseren van groepsvoorlichting
- Het digitaliseren van contact met jongeren en ouders

Normaliseren in taal

Bij het normaliseren van alledaagse ontwikkelings- en opvoedvragen is taal erg belangrijk. Hoe benoemen we het gedrag van een kind of van een ouder? Welke beelden roepen we op met de woorden die we gebruiken? Denk hierbij aan termen als te laag of te hoog, onder- of bovengemiddeld, ontwikkelingsachterstand of –voorsprong etc. Voor Jeugd en Gezin is het de uitdaging om bij het handelen en communiceren te normaliseren waar dat kan en de bandbreedte van de normale ontwikkeling te bewaken. Tegelijkertijd is het onze taak om goed te blijven signaleren waar kinderen en/of hun ouders extra hulp nodig hebben voor een gezonde en veilige ontwikkeling. We besteden hier intern met bijeenkomst extra aandacht aan.

Ontwikkelingen (ziekte)verzuim

Ziekteverzuim van school en andere vormen van (ongeoorloofd)schoolverzuim liggen vaak dicht tegen elkaar aan. Dit werd afgelopen jaar heel duidelijk toen er veel verzuim op school was door (angst voor) corona. De samenwerking tussen leerplichtambtenaren en jeugdartsen is geïntensiveerd en in 2021 werken wij verder aan het intensiveren van deze samenwerking o.a. door gezamenlijk meer in te zetten op preventie van verzuim en eerder met school hierover in contact te zijn.

2. Dienstverlening gezins- en opvoedcoaches

Veerkracht bij het opvoeden

Problemen, vragen en zorgen zijn inherent aan het opvoeden van kinderen. Iedere fase vraagt weer een andere invulling van het opvoeden en vraagt iets anders van het ouderschap. Er zijn ouders die goed in staat zijn om te dealen met deze normale problemen, maar dat geldt niet voor iedereen. Hoe ouders hiermee omgaan, heeft vaak meer te maken met de veerkracht van de ouders dan met de zwaarte of complexiteit van de zorgen en problemen van het kind.
Veerkracht is belangrijk om als het even niet lukt of minder gaat, te kunnen zoeken naar oplossingen in jezelf of je omgeving. Om gebruik te kunnen maken van je eigen kracht en invloed, om daar vertrouwen in te hebben en jezelf competent te voelen. Niet alle ouders zijn in staat om gebruik te maken van hun eigen (veer)kracht. Soms is de draaglast groter dan de draagkracht en zijn ouders uit balans.
De gezins- en opvoedcoaches zetten tijdens de begeleiding van ouders in op het versterken

van het veerkrachtsysteem van ouders. Ze doen dit op basis van de theorie van Alice van der Pas, waarin het werken met ‘buffers’ een werkzame methode is om de veerkracht van ouders te verbeteren.

3. Aanvullend preventief pakket

Als regionaal werkende dienst is Jeugd en Gezin in 2018 gestart met het invullen en inrichten van een gebiedsgerichte identiteit. Het aanvullend preventief pakket vond veelal lokaal plaats. In één of enkele gemeenten. Op basis van onze ervaringen in de afgelopen jaren zien wij de volgende ontwikkelpunten voor 2021:

Waar mogelijk regionaal

Om de continuïteit te kunnen waarborgen en de overhead zo laag mogelijk te houden, is het streven om aanvullende dienstverlening zo veel mogelijk regionaal aan te bieden. Kleine lokale projecten met specifieke kennis zijn te kwetsbaar. Dit kan wel tijdelijk als pilot om ervaringen op te doen, zodat bij succes de dienstverlening regionaal wordt uitgebreid. Zo wordt inmiddels de interventie Stevig Ouderschap in alle gemeenten (met uitzondering van Wijdemeren) uitgevoerd. Wij gaan een voorstel inbrengen om dit regionaal aan te bieden.

Standaard dienstverleningsovereenkomst

Om te komen tot gelijke voorwaarden voor de aanvullende dienstverlening voor alle gemeenten is in overleg met juristen van de diverse gemeenten een voorstel tot stand gekomen. Dit voorstel voor een standaard dienstverleningsovereenkomst (DVO) wordt in februari ter besluitvorming aan het algemeen bestuur voorgelegd.

Eenduidige verantwoording

Bij de uitvoering van aanvullende zorg vragen de gemeenten om verantwoordingsinformatie. Deze wensen lopen hierbij uiteen. Op het moment dat wij op gemeente niveau verschillende informatie moeten leveren vraagt dit veel uitzoekwerk. Ons registratiesysteem is hier onvoldoende op ingericht. Ook heeft Jeugd en Gezin geen data-analist die op gedetailleerd niveau deze

informatie kan genereren. Daarom streven wij naar eenduidige verantwoording op regionaal niveau, omschreven in een format.

Naast de organisatorische kant van het werk, spelen uiteraard ook op inhoudelijk vlak ontwikkelingen die binnen het aanvullend preventief pakket passen. Die lichten wij hier nog extra toe.

Mentale gezondheid van jongeren

Er zijn steeds meer signalen van jongeren met mentale gezondheidsproblemen. Deze signalen komen van verschillende kanten, zowel landelijk als regionaal. Uit de gezondheidsmonitor jeugd (2019) van de GGD onder tweede en vierde klassers in het regulier voortgezet onderwijs blijkt dat in onze regio:

- Een vijfde van de leerlingen in het afgelopen jaar is behandeld voor psychische klachten (21%). Meisjes en vierdeklassers ten aanzien van bijna alle aspecten van mentale gezondheid een risicogroep vormen.
- De helft van de leerlingen aangeeft zich (zeer) vaak gestrest te voelen (51%), dat is meer dan landelijk (45%). Het gaat hierbij voornamelijk om stress door school of huiswerk (38%), door alles wat de leerlingen moeten doen (28%), over wat anderen van hen vinden (15%) en door eigen problemen (14%).
- Ruim vier op de tien leerlingen hebben last van prestatiedruk (45%). Het betreft vooral het gevoel te moeten presteren om aan de eigen verwachtingen te voldoen.
- Desondanks voelt 83% van de leerlingen zich gelukkig.

Deze resultaten herkennen wij uit de contacten met de leerlingen en uit de gesprekken met medewerkers op het voorgezet onderwijs. Vaak wordt de oplossing gezocht in individuele behandeling. Op sommige momenten wordt opgeschaald naar jeugdhulp terwijl dit niet altijd nodig blijkt te zijn. Ondertussen rijzen de kosten de pan uit. Want het aantal kinderen in de jeugdzorg is de afgelopen twintig jaar gegroeid van 1 op de 27 naar 1 op de 8.
Er zijn veel ideeën over de oorzaken en oplossingen voor de toegenomen vraag naar jeugdhulp en de problemen onder de jeugd. Ook hierbij speelt het normaliseren van ontwikkelings- en opvoedvragen weer een rol. Wat is normaal? De manier waarop we nu vaak met problemen omgaan, vraagt om een andere manier van kijken, afstemmen en samenwerken.

Het onderwerp mentale gezondheid heeft de aandacht en veel scholen zijn hiermee aan de slag. Ook Jeugd en Gezin is samen met GGD Gooi en Vechtstreek een kleinschalig initiatief gestart. We gaan een aanpak ontwikkelen voor jongeren vanaf 12 jaar met problemen op het gebied van angst, stress en depressieve gevoelens zoals somberheid en lusteloosheid. Het uitgangspunt daarbij is om meer te normaliseren en in te zetten op veerkracht en weerbaarheid. Samen met scholen en gemeenten willen we een visie hierop ontwikkelen. Een alternatieve aanpak met de focus op basisvoorzieningen in de context van de jongere. Ook moet het inzicht geven in de financiële consequenties: welke investeringen vraagt deze nieuwe aanpak en wat levert het op?

Mentale gezondheid van jonge kinderen

Jeugd en Gezin wil expertise ontwikkelen op het gebied van Infant Mental Health (IMH). IMH richt zich op het bevorderen van gezonde ouder-kindrelaties om daarmee de ontwikkeling van jonge opgroeiende kinderen te optimaliseren. Bij IMH staan relaties in de eerste levensjaren centraal; vanaf de zwangerschap (-9 maanden) tot en met 5 jaar. Deze vroege relaties zijn erg belangrijk voor de hechting, de ontwikkeling van het brein, voor de balans tussen veerkracht en kwetsbaarheid, en spelen een rol bij het wel of niet ontwikkelen van psychopathologie. Door in kwetsbare situaties vroeg te interveniëren en te ondersteunen kan deze problematiek voorkomen worden. Extra investering van de gemeenten is nodig om het IMH-aanbod in onze regio te ontwikkelen en aan te bieden. Hiertoe dienen wij een voorstel in.

Financiële taakstelling

Regio Gooi en Vechtstreek heeft van de gemeenten een financiële taakstelling gekregen. Aan Jeugd en Gezin is gevraagd om met plannen te komen om hieraan bij te dragen. Voor 2021 is de opdracht om binnen de begroting te blijven. Dat is al een opgave op zich. In 2020 hebben wij namelijk zonder extra middelen het (wettelijk verplichte) adolescentencontactmoment ingevoerd. De regiogemeenten hadden er eerder voor gekozen om de gelden die hiervoor aan het gemeentefonds waren toegevoegd, niet over te hevelen naar Jeugd in Gezin. Om financiële ruimte te creëren, zijn wij gestopt met diensten als videohometraining en een groot deel van de collectieve zorg waaronder training mediawijsheid, voorlichting relaties en seksualiteit en genotmiddelen. Dat betreuren wij uiteraard. Wij zouden deze effectieve interventies graag weer aan onze dienstverlening toevoegen. Dat kan echter alleen met extra financiële middelen.

Ook de uitbraak van het coronavirus heeft veel impact op de wijze waarop wij onze diensten kunnen en moeten uitvoeren. Zo moeten bijvoorbeeld de groepsvaccinaties anders georganiseerd worden en vraagt dit meer tijd, meer personeel en hogere locatiekosten. Daarnaast is het belangrijk om tijdens de coronacrisis zicht te hebben en te houden op (kwetsbare) kinderen,

gezinnen en jongeren. Ook achter de voordeur. Dit vraagt extra personele inzet en kosten. De gevolgen van de coronapandemie zijn nog niet volledig te overzien, maar duidelijk is dat wij nu en in de nabije toekomst een grotere opgave hebben om kinderen, jongeren, ouders en medewerkers van scholen en kinderopvang te ondersteunen bij (zorg)vragen.

Concluderend kunnen wij stellen onze financiële opdracht knelt met de inzet die we zouden willen en moeten geven. Het is een enorme opgave om de taakstelling te realiseren, daar we al aan diensten hebben ingeboet en de zorgvraag door corona alleen maar toeneemt.

Jeugd en Gezin
Gooi en Vechtstreek

Colofon

Jeugd en Gezin Gooi en Vechtstreek

Burg. de Bordesstraat 80
1404 GZ Bussum

Postbus 251, 1404 GZ Bussum | (035) 692 63 50 | info@jggv.nl | www.jggv.nl
© Februari 2021